

עפ"ת 45756/08/16 - מדינת ישראל נגד יורם אחרק

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 45756-08-16

לפני כב' השופטים:

י' נועם - סגן נשיא, ר' פרידמן-פלדמן ומ' בר-עם

מדינת ישראל

המערערת

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד

יורם אחרק

המשיב

על-ידי ב"כ עו"ד אשר אקסלרד

פסק דין

השופטת ר' פרידמן-פלדמן:

1. ערעור המדינה על גזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה בירושלים (כבוד השופט נאיל מהנא) מיום 10.7.2016 בת"ד 2983-10-15, לפיו נגזר על המשיב עונש מאסר של שישה חודשים לריצוי בעבודות שירות; מאסר על תנאי של 12 חודשים למשך שלוש שנים בעבירות נהיגה בפסילה וגרימת מוות ברשלנות; פסילה מנהיגה למשך שמונה שנים; פסילה על תנאי למשך שלוש שנים; ופיצוי למשפחת המנוח בסך 20,000 ₪.

הערעור מכון כנגד תקופת המאסר שנגזרה על המשיב, הקביעה כי המאסר ירוצה בעבודות שירות, וכן משך הפסילה שנקבע בבית-משפט קמא.

כתב האישום:

2. כפי שעולה מגזר דינו של בית-משפט קמא, עניינו של תיק זה בתאונת דרכים קטלנית, בה קופחו חייו של המנוח מעתסם רשיד ז"ל (להלן: "המנוח"), אשר בעת שנהג בקטנוע, נפגע מאוטובוס בו נהג המשיב.

על פי עובדות כתב האישום, בהן הודה המשיב (בשלב הסיכומים ולאחר שכל חומר הראיות הוגש בהסכמה), ביום 16.07.15 סמוך לשעה 16:00, נהג המשיב באוטובוס בשדרות נווה יעקב לכיוון בית חנינה בירושלים. אותה עת נהג המנוח בקטנוע מכיוון כללי בית חנינה לכיוון כללי נווה יעקב.

המשיב הגיע לנתיב השמאלי לצורך פנייה שמאלה, לכיוון תחנת האוטובוס הראשונה הנמצאת בכביש שירות ובו מפרץ עם תחנת אוטובוס. בכיוון נסיעתו של המשיב היה שדה ראייה פתוח למרחק של 120 מ'. המשיב עצר בקו העצירה טרם ביצוע הפנייה, הסתכל לעבר נתיב הנסיעה הנגדי, הבחין שאינו פנוי, והמתין. לאחר זמן קצר, הבחין המשיב במנוח רוכב על הקטנוע ובמספר כלי רכב נוספים אשר התקרבו אליו בנתיב הנסיעה הנגדי. המשיב יצא לחצות את נתיב הנסיעה

הנגדי בפנייה שמאלה כשהמנוח היה במרחק של כ-65 מ' ממנו, מבלי שנתן זכות קדימה למנוח ולשאר כלי הרכב בנתיב הנסיעה הנגדי אשר נסעו לקראתו, וזאת חרף שדה הראייה הפתוח. המשיב נסע במהירות של כ-10 קמ"ש.

כאשר הבחין המנוח באוטובוס שנכנס לצומת לחץ על דוושת הבלם, אך בשל כניסת האוטובוס לנתיב נסיעתו במרחק קצר מהקטנוע, לא הצליח לעצור. בכניסה לצומת, נפל הקטנוע על דופן ימין, החליק לכיוון האוטובוס והתנגש עם חלקו הקדמי בחלקו הימני האחורי של האוטובוס. הגלגל האחורי הימני של האוטובוס עלה על ראשו של המנוח ומחץ אותו. בשלב זה בלם המשיב בלימה חזקה.

כתוצאה מהתאונה נפגע המנוח, ומותו נקבע במקום.

גזר הדין:

3. בגזר דינו קבע בית-משפט קמא כי מתחם העונש ההולם נע בין שישה חודשי מאסר, שיכול שירוצו בעבודות שירות, לבין שנתיים מאסר.

בית-משפט קמא ציין כי על פי פסיקת בית המשפט העליון, בע"פ 6755/09 **אלמוג נ' מדינת ישראל** (16.11.09), בקביעת העונש בעבירה של גרימת מוות ברשלנות, ישנם שלושה כללים מנחים: ראוי לגזור על נאשם עונש מאסר בפועל ופסילה מנהיגה לתקופה הולמת; בדרך כלל הנסיבות האישיות של הנאשם בעבירה זו אינן בעלות משקל כבעבירות אחרות המלוות בכוונה פלילית; **ודרגת** הרשלנות.

בית המשפט התייחס לפגיעה בערך של קדושת החיים, ולגבי הפסיקה הנוהגת, ציין כי אמנם מתחם הענישה מחייב הטלת עונש מאסר בפועל, אך כאשר מדובר ברמת רשלנות נמוכה וכאשר מתקיימות נסיבות אישיות יוצאות דופן, בתי המשפט יטו שלא לשלוח את הנאשם האינדיבידואלי למאסר מאחורי סורג ובריח.

לגבי קביעת העונש בתוך המתחם, התייחס בית המשפט למידת רשלנותו של המשיב, וקבע כי "**רשלנותו של הנאשם הייתה רשלנות רגעית שאין בה בכדי להעיד על אופי נהיגתו. בקביעת דרגת רשלנותו של הנאשם יש לקחת בחשבון מחד, את העובדה שהבחין במנוח טרם ביצוע הפנייה שמאלה ולא היה דבר שמנע ממנו להבחין בנסיעת הקטנוע; אך מנגד, יש לקחת בחשבון את העובדה שהמנוח החליק לפני הפגיעה באוטובוס וכי אין כל קביעה לגבי מהירות נסיעת הקטנוע, זאת בשים לב שהפגיעה הייתה בדופן שמאל אחורי של האוטובוס בעת שהנאשם ביצע את הפנייה שמאלה במהירות איטית לאחר שעצר בקו עצירה. בנסיבות אלה, יש לקבוע כי רשלנותו של הנאשם נמצאת ברף הנמוך של המתחם".**

עוד ציין בית-משפט קמא כי מדובר באדם נורמטיבי בן 51, גרוש ואב לשני ילדים. המשיב נעדר עבר פלילי, ועברו התעבורתי אינו מכביד. בנוסף ציין כי המשיב נטל אחריות על מעשיו, הודה בתוצאה הטראגית של התנהגותו והפנים את חומרת התאונה. בית משפט קמא התרשם כי "**הנאשם נושא נטל מאוד כבד של התאונה אשר בוודאי לא רצה בתוצאותיה".**

לפיכך מצא בית המשפט כי יש למקם את עונשו של המשיב בתחתית מתחם הענישה, ולעניין עונש המאסר קבע כי אין

מניעה שתקופת המאסר תרוצה בדרך של עבודות שירות.

לגבי פסילה מנהיגה, קבע בית המשפט: "תוצאות התאונה הטראגיות והצורך בהרתעת הרבים והשמירה על ציבור המשתמשים בדרך, מחייבים הטלת פסילה לתקופה ארוכה וענישה מותנית צופה פני עתיד בדמות מאסר על תנאי ארוך ומרתיע. העובדה שרישיונו של הנאשם מהווה מקור פרנסה אינו מצדיק הטלת פסילה לתקופה קצרה".

ערעור המדינה:

4. המערערת טוענת לטעות של בית-משפט קמא בשתי נקודות עיקריות. האחת, קביעת בית המשפט כי רף הרשלנות בהתנהלותו של המשיב נמוך, והשניה בכך שלטענתה בית-משפט קמא לא ייחס את החומרה הראויה והמתבקשת לעבירות בהן הורשע המשיב, עת קבע כי אין מניעה שתקופת המאסר תרוצה בעבודות שירות.

5. לטענת המערערת, לא מדובר ברשלנות ברף הנמוך. התאונה בה היה המשיב מעורב, לא התרחשה במהלך נסיעה רצופה, במסגרת אבדן ריכוז רגעי או בהסחת דעת רגעית. לטענת המערערת, מדובר בתאונה שהתרחשה בצומת; כאשר המשיב התכוון לפנות לעבר דרך שירות; וכשהוא חוצה בדרכו שני מסלולים בנתיב הנגדי. המשיב עצר טרם הפנייה, והחל בנסיעה אף שהבחין במנוח. המשיב ראה כי הדרך אינה פנויה, ובכל זאת בחר לבצע את הפניה, תוך חסימת דרכו של המנוח. נטען כי המשיב, שהינו נהג אוטובוס ותיק, נטל סיכון בלתי סביר. עוד נטען כי רמת הזהירות הנדרשת ממי שנוהג באוטובוס לפרנסתו, גבוהה מהמצופה מנהג רגיל, מה שמעלה את רמת הרשלנות.

בנוסף נטען כי אין להתחשב בטענות שנשמעו בטיעונים לעונש, בדבר התנהגותו של המנוח. לטענת המערערת, מדובר בהשערות, שאין להן כל חיזוק בראיות, והעובדות המפורטות בכתב האישום המתוקן, בהן הודה המשיב, מקימות רשלנות רבתי מצידו של המשיב.

6. המערערת טוענת כי לחובתו של המשיב 35 הרשעות תעבורה קודמות, בהן הרשעות באי ציות לתמרורי עצור, אי מתן זכות קדימה, אי ציות לתמרורים, שימוש בטלפון בעת נהיגה, נסיעה משמאל לקו הפרדה רצוף, נהיגה ברמזור אדום, נהיגה במהירות מופרזת ועוד.

לפיכך, לטענת המערערת "לא ניתן לקבוע כי רמת רשלנותו של המשיב הינה נמוכה".

7. לטענת המערערת, בית-משפט קמא סטה ממדיניות הענישה, כפי שהותוותה על ידי בית המשפט העליון, ולפיה יש להטיל בעבירות שבנדון עונשי מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח. נטען כי סטייה ממדיניות הענישה שנקבעה, אפשרית במקרים חריגים ונדירים, כאשר מדובר ב"שילוב של רשלנות שאינה ברף הגבוה ושל נסיבות אישיות חריגות ויוצאות דופן".

לטענת המערערת, עניינו של המשיב אינו נמנה על אותם מקרים חריגים ונדירים.

8. המערערת טוענת עוד כי בית המשפט נתן משקל יתר להודאתו של המשיב ולנסיבותיו האישיות.

תשובת המשיב:

9. ב"כ המשיב טען כי לא נפלה כל טעות בגזר דינו של בית-משפט קמא.

לטענת ב"כ המשיב, אילו המשיב לא היה מציית לתמרור עצור והיה נכנס לכביש, אולי היה רף הרשלנות גבוה יותר. במקרה זה, המשיב "שקל", ראה תמרור, ציית, עצר נכנס בשיקול דעת שלו שאולי היה מוטעה. נאמר גם שהתרשל, לתפיסתנו זה ברף הנמוך ביותר כפי שאכן קבע בצדק בית המשפט קמא."

לטענת ב"כ המשיב, לפני בית-משפט קמא עמד חומר הראיות בתיק. השופט ראה את כל התיק, ועל בסיס זה קבע כי מדובר ברף הנמוך של רשלנות. לדבריו, גזירת הדין וההנמקה כולה התבססה על חומר הראיות שראה השופט. לטענתו, שני הצדדים הסתמכו על ההודעות שהיו בתיק.

נטען כי המשיב חזר בו מכפירתו והודה בכתב האישום, בהסתמך על ההבנה שכל חומר הראיות, ובין היתר דו"ח בוחן התנועה, נמצא לפני בית המשפט ובית המשפט יתבסס עליו בגזר הדין. במהלך הטיעונים לעונש, לא נשמעה הסתייגות של המערערת מטיעוני המשיב שהתבססו על חומר הראיות (המערערת חולקת על כך והפנתה לפרוטוקול הטיעונים לעונש בבית-משפט קמא. ר.פ.פ.). לטענת ב"כ המשיב, בוחן התנועה לא יכול היה לקבוע את מהירות נסיעתו של המנוח. המשיב הודה בהסתמך על כך שגם המנוח, שנהג על הקטנוע במהירות גבוהה, התרשל ותרם לתאונה. לטענתו, אילו נהג המנוח במהירות המותרת, התאונה לא הייתה מתרחשת. בגזר הדין אמנם לא נקבע כי המנוח נהג במהירות בלתי סבירה, אך נאמר שמהירות הקטנוע איננה ידועה, ולפיכך בית-משפט קמא הניח מצב שהוא לטובת המשיב וקיבל את גרסתו. על כן, מדובר ברף רשלנות נמוך.

10. לגבי נסיבותיו האישיות של המשיב, הוסיף כי המשיב פוטר מעבודתו, משפחתו התפרקה, המשיב סועד את אביו החולה, ופרנסת המשפחה על כתפיו. נטען כי חייו של המשיב נהרסו. לדברי ב"כ המשיב, הוא ער לטרגדיה של משפחת הקרבן, וחזקה על בית-משפט קמא ששקל את מלוא הנסיבות.

דין והכרעה:

11. לאחר בחינת טיעוני הצדדים, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

כלל הוא, כי ערכאת הערעור לא גוזרת מחדש את העונש, אלא בוחנת את סבירות גזר-הדין של הערכאה הדיונית; וכי התערבותה בעונשים שנגזרו על-ידי הערכאה הדיונית שמורה למקרים חריגים בלבד שבהם נפלה טעות מהותית, או שהעונש שנגזר סוטה באופן קיצוני מרמת הענישה הראויה (ראו למשל: ע"פ 1880/14 **עמעש נ' מדינת ישראל** (19.11.14); ע"פ 448/14 **מדינת ישראל נ' אזולאי** (24.11.14); וע"פ 4235/14 **ראאד חאטיב** (3.2.15)). נפסק, כי גדרי ההתערבות האמורים נותרו על כנם גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין (ע"פ 7430/13 **שחרוך טוחסונוב נ'**

מדינת ישראל (3.3.14); וכן ראו: ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל (5.8.13); וע"פ 3151/13 עבדאללה נ' מדינת ישראל (24.4.14), בפסקה 10).

12. על פי פסיקת בית המשפט העליון, העונש הראוי למי שהורשע בגרימת מוות ברשלנות, הינו מאסר בפועל. עם זאת, למידת הרשלנות בכל מקרה ומקרה, השלכה ממשית על העונש שנגזר על הנאשמים.

בפסק הדין ברע"פ 2996/13, 4845/13, 6926/13, טטיאנה נייאזוב ואח' נ' מדינת ישראל (13.8.2014), קבע בית המשפט:

"העונשים שהוטלו על המבקשים אינם בכלל אלה. בשל רף הרשלנות המשתקף מנסיבות התאונות וחרף הנסיבות האישיות; הם משקפים את הצורך במאבק בקיפוח חיי אדם בדרכים, המהוה, למרבה הצער, תופעה שכיחה במחוזותינו, ומדיניות הענישה משקפת את היחס לקדושת חיי אדם. האמת תורה דרכה, כי הענישה במקרי גרימת מוות ברשלנות בגדרי תאונות דרכים או תאונות אחרות היא אתגר קשה, שכן עסקינן ככלל בנאשמים נורמטיביים שמעדו והתרשלו בהיסח הדעת של רגע, וחרב עולמן של שתי משפחות; בראש וראשונה, וברמה עילאית, של משפחת הקרבן שקופדו חיו בשל רשלנות; אליה נכמר הלב. אך במרבית המקרים ישנה גם טראומה לפוגע ולמשפחתו, לא רק בשל הענישה אלא בשל המעשה, ומאמינים אנו איפוא כי הנאשמים מתייסרים אף הם, בכלל וגם בפרשה שלפנינו. כפי שאמרו זאת בתי המשפט הקודמים בתיקים אלה שלפנינו, מלאכת גזירת הדין בכגון דא קשה היא מן הרגיל, וכדברי הנשיא שמגר בר"ע 530/84, שפר נ' מדינת ישראל, פ"ד לח (4) 162, 163 "...שאנו דנים בעבירה שאינה כרוכה בפגמים מוסריים או בשחיתות, אלא ביטויה כידוע לכולנו, באופן התנהגותו של האדם הנוהג ברכב". מכל מקום, בנסיבות אלה של אבדן חיים, לעובדת מותם של הקרבנות ולקדושת חיהם נודעת חשיבות רבה בענישה; עוד משכבר הימים כתב מ"מ הנשיא זילברג (ע"פ 211/66 שפירא נ' היועץ המשפטי לממשלה פ"ד כ(3) 375, 382 (1966)) דברים אלה שלא פג טעמם: "לי נראה כי הוראת המינימום האמורה בסעיף 64 של פקודת התעבורה (נוסח חדש) באה לטעת בלב האזרח יחס של הכרת כבוד מיוחדת בפני קדושת החיים, ולכן משהוכחה רשלנותו של הפוגע הממית שומה עלינו להטיל עליו עונש מאסר, חוץ אם אשמתו היא כקליפת השום ממש - דבר שלא אירע במקרה שלפנינו". על כן ההתחשבות בנסיבות האישיות לפטור ממאסר בפועל תהא במקרים חריגים, וכמובן תוך הבאה בחשבון של מידת הרשלנות בכל מקרה ספציפי)..."

סוף דבר - אין ספק, וכמתואר מעלה, כי האירועים הקשים הטביעו חותמם בחיי המבקשים, החווים את תוצאות התאונה. ואולם ממול לנגד עינינו חיי המנוחים שנקטעו באבם ועקרונ קדושת החיים, עקרונ יסוד במורשתנו המשפטית, העברית והישראלית, ומן המפורסמות שאינן צריכות ראייה, וסבל משפחת הקרבנות. סוף דבר: משקופחו חיי אדם ברשלנותו של נהג, המדיניות השיפוטית היא מאסר בפועל, בהיעדר נסיבות אישיות חריגות מאוד המצדיקות זאת. קשיים אישיים ומשפחתיים הכרוכים בכניסה למאסר הם אינהרנטיים למצב, ועל כן ככלל לא יראו אלה כנסיבות להקלה (עניין אלמוגי; עניין מזרחי; עניין הרמוס). בשלושת המקרים שבפנינו נראה כי רף הרשלנות היה גבוה, ואין בנסיבות האישיות - מצערות ככל שיהיו - כדי להימנע מהטלת עונש מאסר בפועל..."

13. בענייננו, מדובר באירוע קשה, בו קופדו חייו של אדם צעיר, שנקלע בדרכו לכביש בו נהג המשיב באוטובוס, תוך שהמשיב חוצה את נתיב הנסיעה הנגדי בו נסע המנוח, מבלי לתת זכות קדימה למנוח ולשאר כלי הרכב אשר נסעו לקראתו. מדובר בתאונה שניתן היה למנעה, אילו נקט המשיב אמצעי זהירות כנדרש ממנו.

עם זאת, על פי כתב האישום, קודם לכניסתו לכביש, עצר המשיב בקו עצירה בטרם ביצע את הפניה; הוא הבחין כי נתיב הנסיעה הנגדי אינו פנוי והמתין; לאחר זמן קצר יצא לחצות את נתיב הנסיעה הנגדי, בנסיעה איטית במהירות של 10 קמ"ש. מדובר בטעות בשיקול הדעת, בהערכה רשלנית ושגויה בנוגע לאפשרות לחצות את נתיב הנסיעה הנגדי, זאת כאשר שדה הראיה של המשיב היה פתוח, והיה עליו להמתין עד שדרכו תתפנה. ללא ספק מדובר בנהיגה רשלנית, אשר גרמה למותו של המנוח. עם זאת, מידת הרשלנות במקרה זה נמוכה יחסית.

14. אפשר שבמקרה זה, מאחר שמדובר בנהג אוטובוס, היה מקום לגזור על המשיב עונש מאסר לריצוי בפועל ולא בדרך של עבודות שירות. עם זאת, לאור האמור לעיל, ובהתחשב ביתר הנתונים אשר פורטו בגזר דינו של בית-משפט קמא, לא מצאנו כי לפנינו מקרה חריג שבו סוטה העונש שנגזר על המשיב באופן קיצוני מרמת הענישה הראויה, במידה שתצדיק את התערבות ערכאת הערעור.

15. אשר על כן הערעור נדחה.

המערער יחל את ביצוע עבודות השירות ביום 15.10.17, ובמועד זה יתייצב בשעה 9:30, במשרדי הממונה על עבודות השירות לצורך קליטה והצבה.

המזכירות תמציא עותקים מפסק-הדין לצדדים ולממונה על עבודות השירות.

ניתן היום, כ"ד באב התשע"ז, 16 באוגוסט 2017, בהיעדר הצדדים (על-פי הסכמתם).

משה בר-עם, שופט

**רבקה פרידמן-
פלדמן, שופטת**

יורם נועם, סגן נשיא